

ЕКОЛОГІЧНЕ МАРКУВАННЯ:

теорія оман по-українськи

Якщо з органічною сертифікацією та маркуванням постійним читачам «ORGANIC UA» все більш-менш зрозуміло, то з низкою інших існуючих екомаркувань усе значно заплутаніше. У 2011 р. Всеукраїнська громадська організація «Жива планета» провела чергове дослідження щодо застосування на українському ринку екологічного маркування харчових продуктів та промислових товарів і виробів. За результатами дослідження було встановлено, що 98% продукції, яка позиціонується товаровиробником чи продавцем як «екологічна», «натуральна», «біологічна», не відповідає екологічним стандартам унаслідок відсутності доказів. У процесі дослідження було також визначено найбільш популярні сучасні способи імітації «зеленої» діяльності, які вдало використовуються вітчизняними товаровиробниками та продавцями.

ПО-УКРАЇНСЬКИ!!!

ПЕРШИЙ НАЙПОПУЛЯРНІШИЙ СПОСІБ – НЕОБҐРУНТОВАНІ ТВЕРДЖЕННЯ

Він відповідає принципу «просто довіряйте нам» – виробник самовільно зазначає на пакуванні, що його продукт є «біо», «еко» чи навіть «органічним», при цьому не маючи жодних доказів відносно цих тверджень. Окремі виробники використовують префікси «біо» або «еко» у своїх назвах чи назвах торговельних марок, сподіваючись, що ніхто не зацікавиться, чому це саме так.

ДРУГИЙ СПОСІБ – ПРИХОВУВАННЯ ШКІДЛИВИХ ПОКАЗНИКІВ

Часто на етикетках чи у рекламі виробники роблять акцент на одному твердженні про певну характеристику продукту. Завдяки такій рекламі споживач може помилково вважати, що це і є та єдина ознака, яку слід враховувати, обираючи товар цього виду.

Наприклад, повсюди можна зустріти декларацію «Без ГМО» на упаковці харчових продуктів, але при цьому продукція, маркована таким знаком, може містити потенційно небезпечні штучні харчові домішки, які можуть сприяти утворенню злоякісних пухлин, але при цьому допущені в Україні до застосування при виробництві продуктів харчування і напоїв.

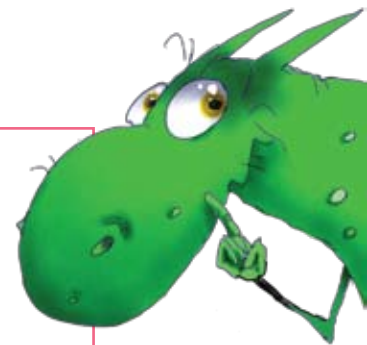
Виробники миючих засобів часто застосовують маркування «Без хлору». Дійсно, хлор – надзвичайно шкідлива речовина як для здоров'я людини, так і для навколишнього середовища, але, як правило, одним хлором рецептура порошків і відбілювачів не обмежується. Покупців легко ввести в оману декларацією «Без хлору», вважаючи, що ця продукція безпечніша або містить безпечніші компоненти, ніж інша конкурентна продукція, в той час як це може бути неправдою. Продукція з маркуванням «Без хлору» може містити не менш шкідливі фосфати, а також формальдегіди чи діоксини як барвники, консерванти й ароматизатори.

ОБЕРЕЖНО, ВАС ДУРЯТЬ! НАТУРАЛЬНА КОСМЕТИКА

Натуральна косметика – дуже популярний товар останнім часом! Виробники поспішають зробити слушну пропозицію нашому покупцеві. Ну і що з того, що наша косметика наполовину складається з похідних нафтопродуктів, хто сказав, що нафта це не натуральний продукт? Цілком натуральний, це ж наші надра! І ароматизатор для стійкого запаху з сімейства формальдегідів теж натуральний! Так, чогось не вистачає... Додамо дві краплі натурального алое, трохи зеленого барвника, ось і натуральний косметичний засіб! Так... пакування треба зробити привабливішим: надписи «Алое-вера» та «100% натуральний продукт» винесемо на перший план... О, чудово! І головне – «повністю правдиво»!

ОБЕРЕЖНО, ВАС ДУРЯТЬ! БІСКВИТИ «БЕЗ ГМО»

Виробники оформлюють змістову частину продукту, яка містить велику кількість потенційно шкідливих харчових домішок та замінників, дрібносенським шрифтом «в тон», краще чорним на темно-коричневому фоні. Поруч на білому фоні – зелений знак «Без ГМО» «у повний зріст».

Усі налякані незрозумілим «ГМО», а наш продукт без нього, отже, чим не екопродукт?! Як ми дізналися, що в тістечках того «ГМО» немає? Бо ми його туди не поклали! Титану двоокис (E 171) – клали, пропіанат натрію (E 281) – клали... Ой! Треба ще і зеленого барвника покласти! Щоправда, він (E 142) викликає появу злоякісних пухлин та провокує розвиток алергії, але ж він є дозволеною харчовою домішкою і не «ГМО». Ми не обманюємо споживачів, ніколи! Ну ось і «зелений» продукт, без ГМО, пройде аж залюбки!

ТРЕТІЙ СПОСІБ – ВИКОРИСТАННЯ НЕЗРОЗУМІЛИХ, ЗАПЛУТАНИХ ТВЕРДЖЕНЬ

Описані в загальних рисах, недостатньо конкретні екологічні твердження, наприклад «100% натуральний продукт», можуть значною мірою вводити в оману покупців, оскільки деякі речовини натурального походження (зокрема миш'як або нітрат) можуть бути дуже шкідливими для здоров'я людини.

ОБЕРЕЖНО, ВАС ДУРЯТЬ! ЕКОФАРБИ

Лаки та фарби зазвичай дуже токсичні. Ми дишаємо їх випарами і під час нанесення, і коли вони висихають, і ще кілька місяців, а то і років потому... Що і казати, екологічність лакофарбових матеріалів стає одним із перших критеріїв у виборі споживача. Тут без сертифікації дуже складно буде довести, що ця фарба відповідає критеріям саме екомаркування. Ну нічого, і з цим питанням упораємось! Що там у сертифікованій продукції за мітка – «Зелений журавлик»? Так, а ми зробимо свою мітку – «зеленого гусака», ось так! І майже дуже схоже вже на відомий знак! Саме цей знак надається тільки екологічній продукції, тому ним марковано лише нашу продукцію. Для цього непотрібно зменшувати відсоток летучих органічних сполук та важких металів, не варто проходити сертифікацію – наносимо на етикетку, і все! «Екофарба» готова!

ЧЕТВЕРТИЙ СПОСІБ – ЗАЗНАЧЕННЯ НА УПАКОВЦІ НЕПРАВДИВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Деякі виробники намагаються особливо підкреслити якісні показники продукції, застосовуючи сертифікацію систем управління виробництвом. Інформація про сертифіковану систему управління якістю на виробництві може передаватися різноманітними знаками, які належать до національних, приватних чи міжнародних сертифікаційних систем. Наприклад, ISO 9001 – системи менеджменту якості; ISO 14001 – системи екологічного управління; ISO 18001 – системи управління охороною здоров'я та безпекою персоналу; ISO 22000 або HACCP – системи управління безпекою харчової продукції.

Як правило, оманлива інформація подається у вигляді декларації до цих знаків типу «продукція відповідає міжнародному сертифікату якості...», або «якість підтверджена міжнародним сертифікатом...». Уся справа в тому, що система управління не має прямого відношення до якості самого продукту, його складових та властивостей.

П'ЯТИЙ СПОСІБ – ЕКОЛОГІЧНЕ МАРКУВАННЯ У ТЕОРІЇ ВІДНОСНОСТІ

Продукт може бути найбільш екологічно пріоритетним у своїй категорії, але все ж це вибір не на користь здоров'я чи довкілля. Навіть сертифіковані органічні цигарки не додадуть курцю здоров'я, а гібридний позашляховик все одно буде менш привабливий з екологічної та економічної точки зору для мешканців великих міст, яким цілком достатньо автомобіля середнього розміру з меншим споживанням палива.

ДОВІДНИК ЕКОСВІДОМОГО СПОЖИВАЧА

Визначити, які екологічні твердження є суттєвими і доречними, а які варто ігнорувати, є непростим завданням. Найпотужнішим інструментом в арсеналі покупців на шляху правильного вибору є можливість ставити правильні питання й отримувати на них відповіді.

Про що йдеться в екологічному твердженні?

Варто розібратися, яку інформацію подано у твердженні, яку саме екологічну характеристику зазначено на пакуванні, наприклад, виробник інформує про упаковку, вироблену з вторинної сировини, чи про відповідність продукції певним стандартам, екологічним чи органічним. Незважаючи

на високу значимість, екологічні твердження, що вказують на одну з екологічних характеристик, не охоплюють інші потенційно важливі аспекти продукції відносно здоров'я людини та оточуючого середовища.

Екологічні стандарти на продукцію розробляються з урахуванням найбільш значимих екологічних аспектів для конкретної категорії товарів чи послуг, які пропонує сучасний ринок. Такі стандарти є добровільними для виробника, оскільки встановлюють більш жорсткі екологічні вимоги, на відміну від державних норм до сировини, процесів виробництва, експлуатаційних характеристик та пакування.

Чи доступна для ознайомлення копія сертифікату?

Якщо виробник чи продавець продукції не може підтвердити заявлені екологічні твердження копією сертифікату відповідності екологічним стандартам, можна припустити, що це твердження є всього лише маркетинговим прийомом. Якщо така можливість є, уважно вивчіть сертифікат, щоб визначити, чи є в ньому посилання саме на екологічні стандарти. Це ж стосується, звісно, й органічних продуктів.

Хто і як розробляє екологічні стандарти?

Вимоги до екологічних стандартів встановлено Міжнародною організацією стандартизації (ISO). Провідною організацією з розробки інтегрованих екологічних стандартів для товарів і послуг є міжнародна організація Глобальна мережа екологічного маркування (GEN). На національному рівні екологічні стандарти розробляються

шляхом гармонізації з міжнародними. За цей процес в Україні відповідає технічний комітет стандартизації. Для кожної категорії продукції розробляються окремі екологічні стандарти.

Яким чином підтвердити факт, що продукція відповідає екологічному стандарту?

Упевнитися, що продукція відповідає екологічному стандарту можна шляхом її оцінки відповідності. Процедура сертифікації здійснюється акредитованим органом оцінки відповідності, який може підтвердити, що продукція відповідає екологічному стандарту, на основі інформації, наданої виробником, протоколів лабораторних випробувань і незалежних аудитів. Виробник продукції, яка пройшла екологічну сертифікацію, отримує сертифікат відповідності та дозвіл на застосування знаку екологічного маркування встановленого органом сертифікації зразка

Наприкінці хотілося б зазначити: незважаючи на те, що деякі виробники поки дозволяють неоднозначні твердження щодо екологічних характеристик виробленої ними продукції, розвиток ринку «зеленої» продукції в Україні триває, причому досить динамічно. Спираючись на екологічні стандарти і знаки маркування, споживачі можуть обрати вже на нашому вітчизняному ринку кращу продукцію для здорового способу життя. Треба всього лише мати бажання і певні знання. Сподіваємося, що стаття надалі допоможе робити читачам «ORGANIC UA» лише свідомий і правильний вибір.